

SZKOLNIAK

GAZETKA SZKOLNA WYDAWANA
W SZKOLE PODSTAWOWEJ im. JANUSZA KORCZAKA
W LICZU

Drodzy Czytelnicy,

milo nam oddać w Wasze ręce wiosenny numer gazetki szkolnej, a w nim dużo o zwyczaju witania wiosny i jeszcze więcej o świętach. Miłego czytania!

**Jaj przepięknie malowanych,
Świąt słonecznie roześmianych,
w poniedziałek dużo wody,
zdrowia, szczęścia oraz zgody
z okazji Wielkiej Nocy życzy**

Redakcja

21 marca to pierwszy dzień kalendarzowej wiosny. Tego dnia zgodnie z tradycją żegnamy zimę. Dawniej nasi przodkowie tworzyli słomianą kukłę zwaną Marzanną, Śmiertką lub Śmiercichą i wrzucali ją do rzeki lub strumienia, aby nurt jak najszybciej zabrał ją ze sobą do morza.

Marzanna – symbol odejścia zimy... Marzanna to słowiańska bogini zimy i śmierci. Rdzeń słowa (tj. mar-, mor-) ma korzenie w praindoeuropejskim języku i oznacza śmierć. Topienie marzanny ma więc symbolizować odejście zimy i powitanie nowo narodzonej wiosny, którą w mitologii słowiańskiej uosabiało bóstwo o nazwie Jaryło. Zwyczaj topienia lub palenia marzanny wiązał się ze słowiańskim świętem — Jare Gody. Poas trwającej kilka dni uroczystości, którą celebrowano podczas równonocy wiosennej, odbywały się różnego rodzaju obrzędy, mające na celu przepędzenie zimy i powitanie wiosny. Pozbycie się wówczas kukły miało zapewnić urodzaj i sprawić, że po zimie znów odżyje roślinność, która da ludziom pożywienie.

Wiosenne piosenki

1. Maszeruje wiosna
2. Wiosna na łące
3. Wiosna piękna i radosna
4. Wiosenne święta
5. Pachnąca wiosna
6. Wiosenny bez
7. Wiosna w ogródku
8. Wiosenne buziaki
9. To wiosna!
10. Wiosenne porządki

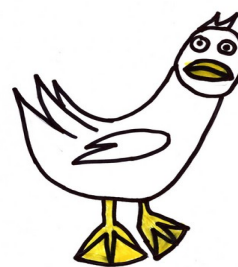

Wiosenne kwiaty

- Przebiśnieg
- Pierwiosnek
- Krokus
- Tulipan
- Narcyz
- Zawilec
- Hiacynt

Wiosenne ptaki

1. Bociany
2. Żurawie
3. Szpaki
4. Skowronki
5. Jaskółki

A jak wiosna, to WIELKANOC

Święta Wielkanocne w Polsce obfitują w tradycje i zwyczaje ludowe, z których część jest wciąż żywo kultywowana, a część coraz bardziej zanika. Niektóre zwyczaje i tradycje Wielkanocne przetrwały do dzisiaj w nieco zmodyfikowanej formie. W zależności od tego, w jakiej części kraju mieszkamy, możemy znać różne tradycje i zwyczaje Świąt Wielkanocnych.

Święcenie pokarmów

Zwyczaj święcenia pokarmów w Wielką Sobotę ma korzenie pogańskie, ale został uświęcony przez Kościół. Dzisiaj święcimy w Kościele tylko symboliczne pokarmy, które mieszczą się w niewielkim, zazwyczaj wiklinowym koszyku. Zawartość takiej święconki może być też różna, w zależności danego regionu. Nie może jednak zabraknąć: jajek, chleba, kiełbasy lub wędlin, soli, baranka z masła lub cukru), chrzanu oraz kawałka domowego ciasta. Dawniej święcono wszystkie pokarmy, które miały zostać spożyte w czasie wielkanocnego śniadania! Układano je w większych koszach i zanoszono do kościoła lub święcono przy kapliczce.

Wielkanocne „wieszanie Judasza”

Wielkanocny zwyczaj „wieszania Judasza” ma swoje korzenie w pogańskim topieniu Marzanny. Wieszanie Judasza ma w symboliczny sposób wymierzać sprawiedliwość zdrajcy – Judaszowi. Ten dawny zwyczaj zachował się jeszcze na Podkarpaciu. Podobnie jak w przypadku Marzanny, robiono ze słomy kukłę i odziewano ją w obdarte ubrania. Kukłę wieszano na wieży kościoła, na drzewie lub słupie. Następnie strącano ją, włączono po wsi, okładano kijami, a na końcu podpalano i wrzucano do stawu lub rzeki.

Malowanie jajek

Wielkanocne tradycje w Polsce to również zwyczaj malowania jajek na Święta. Wywodzi się jeszcze ze starosłowiańskich wierzeń, gdzie jajko miało bardzo ważne znaczenie. Symbolizowało siły witalne i podobnie jak dzisiaj początek nowego życia. Obecnie wszystkie kolorowe jajka zwiemy pisankami, ale powinniśmy rozróżnić wśród nich:

Kraszanki – występują w północnej części Polski. Nazwa pochodzi od słówka „krasić”, czyli „barwić”, bo kraszanki to jajka gotowane w barwnym wywarze z naturalnych składników, takich jak łupiny cebuli, kora dębu, łupiny włoskiego orzecha, sok z buraka czy pędy młodego żyta. Często wydrapuje się na nich przeróżne wzory.

Nalepianki – popularne w Krakowskim i Łowickim, to jaja zdobione kolorowymi wycinankami z papieru.

Oklejanki – spotykane w części mazowieckiej, to wydmuszki oklejone kolorową włóczką, co tworzy piękne ornamenty.

Pogrzeb żuru i śledzia oraz przywołówki, czyli zwyczaje wielkanocne na Kujawach

Pogrzeb żuru i wieszanie śledzia to dawny, ludowy zwyczaj wielkanocny, który obchodzono głównie na Kujawach. Kiedyś ludzie bardzo rygorystycznie podchodzili do przestrzegania postu. Na liście produktów zakazanych nie znajdowało się tylko mięso, ale również nabiał i cukier! Jadłospis ograniczał się najczęściej do postnego żuru i śledzia. Wraz z nadejściem Wielkiego Piątku i końcem postu, świętowano koniec pokuty – urządzano symboliczny pogrzeb uprzykrzonego żuru i śledzia. Wśród żartobliwych przyśpiewek wnoszono z domu i zawieszano na wierzbie wyciętego z drewna lub tektury śledzia, a gar wypełniony żurem zakopywano w ziemi lub wylewano.

Po takim pożegnaniu uprzykrzonych dań, zabierano się za przygotowywanie obfitych wielkanocnych potraw, które miały zostać poświęcone w Wielką Sobotę. Na Kujawach obchodzono także **przywołówki**. Zwyczaj polega na przywoływaniu panien przez chłopców. Dawniej młodzieńcy wspinali się na podwyższenie (dach lub drzewo) i wygłaszali wierszyki dotyczące miejscowych panien. Kawalerzy musieli wykupić dziewczęta za odpowiednie podarunki.

Pucheroki to tajemniczo brzmiący zwyczaj wielkanocny, który do dnia dzisiejszego obchodzony jest w Krakowie i w jego okolicach w czasie Niedzieli Palmowej. W małopolskich wsiach ujrzymy jeszcze barwnie ubranych chłopców w wieku szkolnym, z wysokimi, stożkowymi czapkami z bibuły, ubranych w kozuchy i z ubrudzonymi smołą twarzami. Śpiewają i wygłaszają oracje oparte na dawnych pieśniach i wierszykach.

Za swoje wystąpienie otrzymują drobne podarki, które zbierają do koszyka.

Rękawka to zwyczaj wielkanocny znany w Krakowie, obchodzony po Świętach Wielkanocnych, we wtorek. Dlaczego „Rękawka”? Nazwa pochodzi od kopca Kraka, który podobno wzniesiono

ziemią noszoną w rękach. Po stoku tego kopca toczono jajka, a co możniejsi również jabłka, pierniki, szewskie placki, które trafiały prosto do rąk biedniejszej ludności i dzieci.

Poniedziałek Wielkanocny – dawne i obecne zwyczaje wielkanocne

Poniedziałek Wielkanocny kojarzy nam się przede wszystkim ze zwyczajem oblewania wodą innych osób. Dzisiaj znany jako śmigus-dyngus, a dawniej były to dwa odrębne zwyczaje. Śmigusem zwano symboliczne smaganie dziewcząt przez chłopców witekami wierzbowymi po nogach i oblewanie zimną wodą, co miało związek z wiosennym oczyszczeniem. Dyngus z kolei polegał na wykupieniu się od oblewania wodą. Gdy panna nie chciała być ani smagana gałązkami, ani oblewana, mogła wykupić się przez podarek tradycyjnej pisanki lub innego przysmaku ze świątecznego stołu.

Kurek dyngusowy to kolejny ludowy zwyczaj, obchodzony w Poniedziałek Wielkanocny. Na początku wykorzystywano do tego żywego koguta, a z czasem jego miejsce zastąpił sztuczny ptak, wykonany z gliny lub upieczony z ciasta, obklejony pierzem. Młodzieńcy wozili na wózku przystrojonego koguta i tak obchodzili domy w całej wsi. Młodzi chłopcy śpiewali, zbierali datki, polewali panny wodą, a wszystko miało charakter „zalotów” do panien na wydaniu. W niektórych miejscowościach w Polsce wciąż organizowany jest **Emaus**, czyli odpust. Najpopularniejszy to ten krakowski, który odbywa się w Poniedziałek Wielkanocny i towarzyszą mu liczne kramy z atrakcjami dla dzieci i kiermaszami ludowych wyrobów.

Nazwa „Emaus” pochodzi od biblijnej wsi, do której dążył zmartwychwstały Jezus. Jeszcze w niektórych podkrakowskich wsiach zachował się ludowy zwyczaj **Siudej Baby**. Według pogańskiej legendy w świątyni pod Kopcową Górą strzegła ognia kapłanka, która wychodziła z niej tylko raz do roku – wraz z nadejściem wiosny, by poszukiwać swojej następczyni. W obawie przed wybraniem, panny chowały się, gdzie tylko mogły! Siuda Baba jest cała czarna, bo przez cały rok pilnowała ognia w świątyni! Tradycyjnie za niechlujną i usmoloną Siudą Babę przebiera się mężczyzna, który w towarzystwie Cygana i paru krakowiaków zbiera datki wśród mieszkańców. Poczernienie twarzy przez Siudą Babę to dobra wróżba, zwiastująca pomyślny przyszły rok, a pannie ma przynieść szybkie zamążpójście.

Wielkanocne zwyczaje na świecie

Święta Wielkanocne w **USA** trwają tylko jeden dzień, w niedzielę. Nie mają także tradycji święconki ani dzielenia się jajkiem, ale Amerykanie wierzą, że jajko ugotowane w Wielki Piątek a zjedzone w Wielką Niedzielę przyniesie szczęście rodzinie. Popularnym zwyczajem, uwielbianym przez dzieci jest „szukanie skarbów” czy ukrytych czekoladowych jajek ukrytych w domu i ogrodzie, a także zawody w toczeniu jajek. Świąteczne posiłki spożywa się najczęściej w restauracjach, ale Amerykanie nie zapominają o dekorowaniu własnych domów. Symbolem kojarzonym ze świętami jest niewątpliwie królik czyli symbol czczenia pogańskiej bogini Estre. Warto wspomnieć, że dość wyraźnie w amerykańską tradycję wpisały się wielkanocne parady, najstłynniejsza z nich Easter Parade odbywa się w Nowym Yorku.

Anglicy z okazji świąt mają aż cztery dni wolnego. Z reguły czas ten wykorzystują na zakupy i wyjazdy za miasto. Na wyjazdy przygotowuje się ogromne kosze z przysmakami. Tradycją już jest rozdawanie przez króla pensów. W Wielki Piątek król brytyjski obdarowuje ludzi specjalnie na tę okazję wybitymi monetami. W niedzielny poranek dzieci raczone są dużą ilością czekoladowych jajek, często z różnego rodzaju nadzieniem. Tak samo jak w Ameryce, tak na wyspach do tradycji należą zawody w turlaniu jajek czyli Egg Rolling, a turyści mogą podziwiać występy kapel ludowych.

Czechy są krajem, w którym przeważają ateści, więc trudno jest tu mówić o tradycjach religijnych. Wielkanoc obchodzona jest jako pierwszy dzień wiosny i z tym dniem wiąże się kilka zwyczajów. W Wielkim Tygodniu Wielki jest tylko piątek a kolejne dni mają swoje kolory. I tak poniedziałek jest niebieski, czwartek zielony a sobota biała. Czeskie pisanki robione są za pomocą różnych technik, a zwyczajem panujących w większości domów są donice ze zbożem, głównie pszenicą. W tradycję wpisują się również ciasta w kształcie baranków oraz tzw. „Judasze” czyli ciastka drożdżowe z miodem.

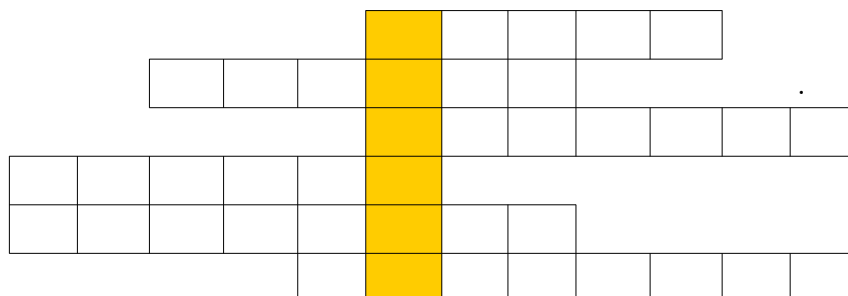
W poniedziałek, nie ma Dyngusa, nie oblewa się nikogo wodą, za to jest Śmigus – mężczyźni symbolicznie biją kobiety wierzbowymi wtkami a w zamian dostają pisanki lub coś do jedzenia.

We **Włoszech** Wielka Niedziela obchodzona jest w gronie rodzinnym, gdzie najważniejszy jest uroczysty obiad. Jako, że Włosi zwracają dużą uwagę na posiłki, świąteczny obiad obfituje w wymyślne dania z jagnięciny, baraniny, przystawki czy wielkanocną Colombę czyli placek, który po złożeniu przypomina lecącego ptaka. Symbolem świąt jest baranek, Włosi nie przywiązują wagi ani do ozdabiania jajek, ani święconki. Po niedzieli obfitującej w spotkania rodzinne i delektowanie się przysmakami, wyruszają za miasto na pikniki lub trochę dalsze podróże na południe kraju.

Święta w **Niemczech** to przede wszystkim symbol świątecznego zajęcia, który zostawia prezenty. Poszukiwanie ukrytych prezentów w postaci jajek, słodczy i drobiazgów stanowi świetną zabawę, nie tylko dla dzieci, ale i dla dorosłych. Ponadto przyjęło się dekorować domy w świąteczne drzewka, na których wieszają się kolorowe jajka. Mniej popularne, ale wciąż praktykowany jest zwyczaj palenia ognisk i zbierania się przy nich w celu pożegnania zimy a przywitania wiosny.

W **Austrii** z kolei warto zwrócić uwagę na świąteczne menu. Tam na wielkanocnych stołach pojawiają się naleśniki, ciasteczka anyżowe oraz delikatna legumina z sosem truskawkowy

Wiosenna krzyżówka

1. Bywa silny, porywisty.
2. Biały lub czarny, z czerwonymi nogami.
3. Pieczemy na nim kiełbaski.
4. Jeden z pierwszych wiosennych kwiatów.
5. Słomiana kukła, którą topimy 21 marca.
6. Jedną wiosny nie czyni.